

کاربرد درس پژوهی در کتاب علوم تجربی، مطالعه موردی درس (برگی از تاریخ زمین) در پایه پنجم ابتدایی

حمیرا نقدی

دانشجو کارشناسی رشته آموزش ابتدایی، دانشگاه فرهنگیان، پردیس شهید صدوقی کرمانشاه

naghdihomayra@gmail.com

09187264974

دکتر عادل سلیمانی

مدرس دانشگاه فرهنگیان

Adeh58@gmail.com

09183652126

چکیده:

هدف کلی پژوهش کیفی حاضر که به روش مشارکتی انجام شده است، تسهیل یادگیری درس «برگی از تاریخ زمین» علوم پایه پنجم با رویکرد درس پژوهی است. جامعه آماری پژوهش حاضر ۱۲ دانش آموز دختر پایه پنجم دبستان باران شهرستان جوانرود (روستا زلان) در استان کرمانشاه می باشد داده های پژوهش حاضر به کمک مصاحبه نیمه ساختار مند و مشاهده توسط اعضا تیم درس پژوهی در دو مرحله، نقد، بررسی و جمع آوری گردید تا داده ها به اشباع نظری برسند. اعضای تیم در دو مرحله در قالب دو تدریس اول و دوم به بررسی طرح درس و اجرای آن پرداختند. در ابتدای کار اعضای گروه با همفکری یکدیگر، درس برگگی از تاریخ زمین را انتخاب نمودند و در طی جلسات متعدد به ارزیابی طرح درس اولیه و اجرای آن پرداختند، که با توجه به نقد و ارزیابی تدریس اول به تبیین طرح درس دوم و اجرای آن اقدام نمودند. برای اجرای هر دو تدریس از روش کاوشگری استفاده کردند. فرایند تجزیه و تحلیل داده ها توسط کدگذاری های باز، محوری و انتخابی انجام شد ۱۲۲ کدباز حاصل شد که در مرحله دوم پس از حذف و ادغام این کدها ۱۵ کد محوری حاصل و در نهایت با دسته بندی کدهای محوری در مقوله های کلی تر ۳ کد گزینشی با عنوان های: مدیریت فضا و ابزار آموزشی، دانش پداگوژی، مهارت های روانشناختی حاصل شد. نتایج حاصل از کدگذاری های باز و دسته بندی آنها در کدهای محوری نشان داد، عوامل مختلفی چون: روش تدریس فعال، مشارکت و تعامل، خودکنترلی، مهارت برقراری ارتباط، مهارت مدیریت زمان، خلاقیت و نوآوری و در تسهیل یادگیری درس برگگی از تاریخ زمین تاثیر گذار هستند.

کلید واژه ها: درس پژوهی، کیفیت یادگیری، تدریس مشارکتی، علوم تجربی

Abstract

The general purpose of this qualitative research, which has been done in a collaborative way, is to facilitate the learning of the history of the earth in the fifth grade of elementary science with a lesson study approach. The statistical population of the present study is 12 female students of the fifth grade of Baran Primary School, Javanroud City, Zelan Village, Kermanshah Province. The data of the current research was reviewed and collected with the help of the interview of my structure team and observation by the members of the research team in two stages. In order for the data to reach theoretical saturation, the team members reviewed the lesson plan and its implementation in two stages in the form of the first and second teaching. At the beginning of the work, the members of the group chose a lesson from the history of the earth and evaluated the initial lesson plan and its implementation during several meetings. According to the criticism and evaluation of the first teaching, they explained the plan of the second lesson and implemented it. For the implementation of both teaching methods, they used the exploratory method. The process of data analysis was done by open-centered and selective coding. 122 open codes were obtained, and the second stage after removing and merging these codes resulted in 15 core codes and finally by categorizing the core codes in more general categories, selective codes. With the titles of space management and educational tools, knowledge of pedagogy and psychological skills were obtained. The results of open coding and their classification in core codes showed various factors such as: Active teaching method, participation and interaction, self-control, communication skills, time management skills, creativity and innovation and.... They are effective in facilitating the learning of a lesson from the history of the earth.

Keywords: research, quality of learning, cooperative teaching, experimental sciences

مقدمه

در تمام سطوح از ابتدایی تا آموزش عالی نیازهای آموزشی تعیین کننده ترین عامل در تدوین و طراحی دوره‌های آموزشی، برنامه ریزی موضوعات درسی و بطور کلی فرآیند آموزش هستند و انجام مداوم و منظم نیازسنجی های آموزشی باعث می گردد آموخته های فراگیران بیشتر جنبه کاربردی داشته باشد (دادمان، ۱۳۸۲). بدون شک در نظام آموزش و پرورش رسمی هر کشوری مقطع ابتدایی هم به لحاظ کمی یعنی تعداد معلمان و دانش آموزان و هم از لحاظ کیفی یعنی تأثیری که این دوره در موفقیت تحصیلی دانش آموزان در سراسر زندگی و دوران تحصیل دارد از اساسی ترین و مهم ترین مقاطع تحصیلی است و به جرأت می توان گفت هیچ یک از دوره های تحصیلی از چنین اهمیتی برخوردار نیست (سمعی درونه، ۱۳۹۴). بنابراین نظام آموزشی و فعالیت های اساسی که در آن شکل می گیرد یعنی آموزش منابع و سرمایه های انسانی، اساس توسعه پایدار به حساب می آید، بنابراین کمیت و کیفیت این آموزش نقش مهمی در رفاه و سعادت ملت ها بر عهده دارد، هدف تمام نظام های آموزشی تاسیس مدارس خوب و با کیفیت است. مدارس به عنوان سازمان های آموزشی و پرورشی مانند هر سازمان دیگری برای ادامه حیات خود به تضمین کیفیت و جلب رضایت ذی نفعان به عنوان سرمایه های بزرگ اجتماعی نیازمند است. ارتقا کیفیت آموزش و پرورش و عملکرد مدارس نیز به حرکت بر روی یک مدل تعالی بخش و رشد آفرین نیازمند است (قادرزهی و بلندهمتان، ۱۴۰۰ به نقل از مسگرزاده، ۲۰۱۴). یکی از کلیدی ترین و حساس ترین مشاغل و حرفه های هر نظام را معلمان بر عهده دارند، به گونه ای که توسعه جامعه و ترقی همه جانبه آن به نظام آموزشی آن جامعه و معلمان این نظام، بستگی دارد (پالانی جافی و سلیمانی، ۱۳۹۹، به نقل از محمودی بورنگ و نبئی، ۱۳۹۸). پس می توان گفت در میان ارکان مدرسه، نقش معلم، (عامل نیرو انسانی) از همه مهمتر و چشم گیرتر است (زارع و همکاران، ۱۳۹۵). از آنجا که شغل معلمی شغل انبیا بوده، معلمان هدایت نسل ها را بر عهده دارند، جامعه از آن انتظاراتی همچون دانایی محوری، پژوهش گری و... دارد. لذا معلمان برای دستیابی به اهداف شغلی در عصر اطلاعات باید با شیوه های جدید و کارآمد علوم و فنون روز آشنا و به آن مجهز باشند زیرا معلم امروز با اطلاعات دیروز نمی تواند دانش آموزان فردا را تربیت کند. یکی از این فنون، روش تحقیق است که معلمان باید با انواع شیوه های پژوهش و مراحل اساسی آشنا باشند (رضوی و عباسزاده، ۱۳۹۴). بدون شک، پژوهش یکی از مؤثرترین ابزارهای موجود برای بهسازی و توسعه نظام های آموزشی به شمار می آید (جعفریان یسار و جعفریان یسار، ۱۳۹۹، به نقل از بیابانگرد، ۱۳۸۶). در این میان آموزش درس پژوهی به عنوان یکی از اصلی ترین روش های پژوهش معلم محور به هیچ وجه مورد توجه قرار نگرفته به نحوی که معلمان نیز به عنوان یک مفهوم و رویکرد جدید، بیشترین نیاز خود را به آموزش آن اعلام کرده اند. روش درس پژوهی اکنون به عنوان رویکردی برای توسعه حرفه ای معلمان کاربردی فراوان دارد (ساک، ۱۳۹۲ به نقل از خاکباز و همکاران، ۱۳۸۷). درس پژوهی مدل ژاپنی پژوهش مشارکتی معلمان در مدرسه و کلاس درس برای بهسازی مستمر آموزش، غنی سازی یادگیری و پرورش حرفه های معلمان است. این پژوهش، پژوهشی است که بر چرخه یادگیری گروهی، کیفی، مشارکتی و مداوم کارگزاران آموزشی شامل تبیین مساله، طراحی، عمل، بازاندیشی و بازبینی یافته ها، استوار است. در این روش، معلمان در ابتدا مسائل آموزشی مدرسه را از طریق آسیب شناسی بالینی بررسی کرده و سوالات پژوهش در کلاس درس را تبیین نموده، سپس طرحی برای انجام پژوهش مشارکتی در آموزش پیشنهاد میکنند و آنگاه آن را به اجرا گذارده و سپس به ارزیابی و بازبینی فرایند عمل می پردازند. این فرایند، یادگیری از یکدیگر را به صورت مشارکتی سازماندهی میکنند و در عمل ظرفیت مدارس را برای گسترش یادگیری سازمانی، تولید و به کارگیری دانش حرفه ای در مدارس و گسترش ظرفیت تغییر خود پایدار را افزایش می دهد. از این طریق مدرسه به سازمان یادگیرنده تبدیل میشود، یعنی مکانی که محل رشد مدیر، معلم، دانش آموز و اولیای آنها است (افتخاری و افتخاری، ۱۳۹۷، به نقل از سرکارآرانی، ۱۳۸۱). معلمان از طریق درس پژوهی یاد میگیرند که چگونه از یکدیگر بیاموزند و در تجربه های آموزشی و تربیتی یکدیگر سهیم شوند، آنها بدین ترتیب می توانند با بازاندیشی در رفتارهای آموزشی خود، راه های بهتری برای یاد دادن و یاد گرفتن بیابند و به تولید دانش حرفه ای بپردازند (انصاری و همکاران، ۱۳۹۴، به نقل از بختیاری و مصدقی نیک، ۱۳۹۲). کشت ورز کنذازی و اناری نژاد (۱۳۹۸)، در تحقیقی با هدف بررسی تاثیر آموزش درس پژوهی بر توانمندسازی معلمان مقطع ابتدایی بیان کردند: بین نمرات معلمان شرکت کرده و شرکت نکرده در فرایند درس پژوهی در استانداردهای طراحی و برنامه ریزی آموزشی، ایجاد و حفظ جو یادگیری، اجرا و انجام تدریس، سنجش و برقراری ارتباط با نتایج یادگیری، ارزیابی و انعکاس یادگیری و آموزش، همکاری بیشتر معلمان، فعالیت در جهت تقویت دانش محتوایی و تکنولوژی آموزشی تفاوت معناداری وجود دارد.

در همین راستا بلاغت و همکاران (۱۳۹۴)، بیان کرده اند: اجرای رویکرد درس پژوهی توانسته است بر سطح تفکر انتقادی دانش آموزان تاثیر بگذارد و باعث افزایش سطح تفکر انتقادی دانش آموزان در گروه آزمایش شود. بنابراین درس پژوهی به عنوان یک فعالیت گروهی، راهی برای

بهبود کیفیت تدریس است. شواهد در داخل و خارج کشور، موفقیت درش پژوهی در مدارس نشان می‌دهد (حاجیان و همکاران، ۱۳۹۸). از یک سو با توجه به مطالب بیان شده، گواه اهمیت فراوان درس پژوهی است و از سوی دیگر، درس علوم تجربی در جایگاه یکی از اساسی‌ترین دروس دوران تحصیلات عمومی قرار دارد (قنبری و همکاران، ۱۳۹۸). اسناد موجود، مبین آن است که هدف درس علوم تجربی صرفاً آموزش و انتقال دانش به فراگیران نیست بلکه هدف اصلی این درس پرورش روش‌های پژوهش و حل مسئله در دانش‌آموزان می‌باشد و از طریق تدریس این درس به شیوه‌های نوین، میتوان نگرش و انگیزه و خلاقیت دانش‌آموزان را افزایش داد (جاویدی کلاته جعفرآبادی و همکاران، ۱۳۹۷). آموختن علوم تجربی همچون سوادآموزی و حساب کردن امری اساسی و ضروری است که با زندگی روزمره ما در ارتباط است و با پیشرفت تکنولوژی اهمیت آن بیشتر شده است (فلاح یخدانی و همکاران، ۱۳۹۵). با توجه به مطالب بیان شده و اهمیت کتاب علوم تجربی، برای این درس پژوهی، درس برگی از تاریخ زمین از علوم پایه پنجم انتخاب شده، لذا هدف از پژوهش حاضر تسهیل یادگیری درس مذکور با رویکرد درس پژوهی است.

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نوع کیفی و به روش مشارکتی انجام شده است، هدف کلی از انجام دادن آن تسهیل یادگیری درس « برگی از تاریخ زمین» علوم پایه پنجم با رویکرد درس پژوهی است. در مجموع مطالعات انجام شده در زمینه اجرای درس پژوهی در ژاپن و سایر کشورها نشان می‌دهد که این فرایند، برنامه‌ای اشتراکی و صرفه جویانه است. به این معنا که با استفاده از این برنامه می‌توان به طور معناداری وقت کافی پروراندن تعداد کمی ایده و موضوع نمود که این امر به کیفیت بخشی و تعمیق فعالیت‌های آموزشی منجر خواهد شد. همچنین در این رویکرد معلمان باور دارند که تدریس و آموزش از طریق تلاش‌های جمعی اصلاح میشوند. داشتن نگاهی مشترک نسبت به اینکه چه چیزی تدریس شود، چگونه تدریس شود و چگونه ارزشیابی شود، از اجزای ضروری موفقیت مدارس است که سطوح بالای موفقیت فردی دانش‌آموزان به ارمغان می‌آورد (مطهرنژاد، ۱۳۹۷).

جامعه آماری پژوهش حاضر ۱۲ دانش‌آموز دختر پایه پنجم دبستان باران شهرستان جوانرود (روستا زلان) در استان کرمانشاه می‌باشد داده های پژوهش حاضر به کمک مصاحبه نیمه ساختار مند و مشاهده توسط اعضا تیم سه نفره درس پژوهی در دو مرحله، نقد و بررسی و جمع آوری گردید تا داده‌ها به اشباع نظری برسند.

اعضای تیم در دو مرحله در قالب دو تدریس اول و دوم به بررسی طرح درس و اجرای آن پرداختند. در ابتدای کار، اعضای گروه با همفکری یکدیگر، درس برگی از تاریخ زمین را انتخاب نمودند و در طی جلسات متعدد به ارزیابی طرح درس اولیه و اجرای آن پرداختند، که با توجه به نقد و ارزیابی تدریس اول به تبیین طرح درس دوم و اجرای آن اقدام نمودند. اعضا گروه با همفکری یکدیگر برای هر دو طرح درس و اجرای آنها روش تدریس کاوشگری را انتخاب کردند.

نتایج و یافته ها

در پژوهش حاضر ابتدا نقدهایی که بر تدریس هاو طرح درس ها وارد شده بود نگاشته شده است ، سپس مطالب آن به دقت خوانده شده و پس از اندیشیدن دقیق روی مطالب، داده های خام به صورت ۱۲۲ کد باز نوشته شده است، در مرحله بعد کدهای باز، که اطلاعات خاصی از آنها استخراج نمیشد ادغام شده اند و بر حسب ارتباط معنایی که داشتند در یک مقوله کلی تر با عنوان کدهای محوری قرار گرفته اند، در نهایت تعداد ۱۵ کد محوری بر حسب ارتباط معنایی که با یکدیگر داشتند ترکیب و در دسته‌های کلی تر با عنوان کدهای گزینشی قرار گرفتند، عنوان‌های کدهای گزینشی شامل: مدیریت ابزار و فضا آموزشی، مهارت‌های روانشناختی ، دانش پداگوژی

که در جدول کدگذاری صفحه بعد همه مطالب ذکر شده نشان داده شده است.

جدول شماره ۱: جدول کدگذاری

ردیف	کدگذاری باز	کدگذاری محوری	کدگذاری گزینشی
۱	نبود ذربین در مدرسه	امکانات آموزشی کد: A	مدیریت فضا و ابزار آموزشی
۲	تهیه بیشتر وسایل توسط معلم		
۳	نبود صفحه جدا برای پروژکتور		
۴	به دلیل کمبود امکانات در مدرسه دانش آموزان بعضی وسایل را تهیه کردند.		
۵	پروژکتور کلاس به درستی کار نمی‌کرد.		
۶	استفاده از خمیر مجسمه سازی به جای گل سفالگری به دلیل در دسترس نبودن آن در مدرسه.		
۷	استفاده درست و به جا معلم از وسایل هوشمند و آموزشی		
۸	استفاده از ابزار و وسایل غیر از کتاب درسی		
۹	آماده شدن همه وسایل موردنیاز قبل از شروع درس		
۱۰	آشنایی معلم با ابزار تدریس خود		
۱۱	استفاده از کتاب درسی		
۱۲	به دلیل نازک بودن پرده‌های کلاس تصویر پروژکتور به خوبی قابل دید نبود.	فضا آموزشی کد: B	
۱۳	کشیدن پرده ها توسط معلم و تاریک شدن فضا کلاس		
۱۴	مناسب نبودن نور کلاس		
۱۵	تاریک و خفه بودن فضا کلاس		
۱۶	کوچک و گرم بودن کلاس		
۱۷	زیاد بودن تعداد صندلی‌های اضافی در کلاس		
۱۸	نامرتب بودن محیط کلاس		
۱۹	کلاس به رنگ آبی روشن بود.		
۲۰	به دلیل کوچک بودن محیط کلاس صندلی ها به یکدیگر چسبیده بودند و رفت و آمد دانش آموزان را در کلاس دچار خلل کرده بود.		
۲۱	معلم در تدریس دوم به نور کلاس توجه داشت هر جا که لازم بود لامپ را خاموش و روشن می کرد.		

		فضای کلاس خیلی کوچک و معلم نمیتوانست آزادانه حرکت و به گروه ها سرکشی کند.	۲۲
چیدمان فضا آموزشی ک.د: C		چیدمان میزها در تدریس اول به صورت گروهی بود.	۲۳
		چیدمان تدریس اول مناسب روش تدریس نبود دانش آموزان برای دیدن تخته مجبور بودند بچرخند.	۲۴
		چینش کلاس در تدریس اول به صورتی بود که صندلی ها به هم چسبیده بودند و اصلا معلم نمیتوانست آزادانه سرکلاس حرکت کند.	۲۴
		برای درسهایی که پایه و اساس آنها بحث گروهی است بهترین چیدمان به صورت U شکل است.	۲۶
		در چیدمان U شکل دانش آموزان با همدیگر و با معلم ارتباط چشمی دارند و همین مسئله باعث میشود بتوانند اطلاعات و ایده های خود را با سایرین به اشتراک بگذارند.	۲۷
		چیدمان در تدریس دوم به صورت U شکل	۲۸
استفاده از تکنولوژی آموزشی ک.د: D		درس با روش نوین و استفاده از فیلم و فناوری وبه کار گرفتن تکنولوژی و کار گروهی انجام شد.	۲۹
		استفاده از فناوری روش جذابی است و میتواند دانش آموزان را جذب درس کند	۳۰
		ولی استفاده بیش از حد از آن همیشه درست نیست. (فناوری)	۳۱
		نشان دادن چند عکس در مورد سنگهای رسوبی روی پروژکتور	۳۲
		شروع درس با پخش فیلم	۳۳
		استفاده از فناوری و تکنولوژی فرایند تدریس را آسانتر و اثربخش تر می کند.	۳۴
دانش پداگوژی	آراستگی ظاهری معلم ک.د: E	مناسب و آراسته بودن ظاهر معلم	۳۵
		ظاهر معلم متناسب با شئون اسلامی	۳۶
		رنگ لباس معلم روشن و جذاب بود.	۳۷
		رنگ لباس معلم با رنگ دیوار تناسب دارد.	۳۸
روش تدریس فعال ک.د: F		معلم متکلم وحده بود و دانش آموزان فقط شنونده بودند..	۳۹
		مدرس برای رفع خستگی فراگیران از پخش فیلم استفاده کرد.	۴۰
		تعمیم دادن درس به محیط زندگی دانش آموزان	۴۱

		تهیه نمودار توسط معلم باعث میشود که مطالب تدریس شده در ذهن دانش آموزان مرتب و دسته بندی شود.	۴۲
		معلم در تدریس خود از روش کاوشگری استفاده کرد.	۴۳
		معلم برای مرحله جمع بندی از دانش آموزان خواسته بود در طول تدریس نکات مهم را یادداشت کنند.	۴۴
		دروس آزمایشگاهی مانند علوم بهتر است به روش گروهی ارائه شود.	۴۵
		معلم برای تدریس این درس از کار گروهی استفاده کرد.	۴۶
		ارائه تصویر در کلاس باعث تحریک حس بینایی دانش آموزان شد.	۴۷
		ابتدا فعالیت ها توسط معلم انجام شد تا دانش آموزان به خوبی با مراحل کار آشنا شوند.	۴۸
		معلم در بخش هایی از کلاس از روش سخنرانی استفاده کرد.	۴۹
		تدریس تا حدودی به صورت تکلیف محور ارائه شده بود.	۵۰
		ارائه یک نمونه سنگ رسوبی در کلاس باعث مشاهده عینی دانش آموزان شد.	۵۱
			۵۲
		معلم بهتر بود در حین پخش فیلم به رفتار دانش آموزان توجه می کرد.	۵۳
		معلم به خوبی کلاس را کنترل کرد.	۵۴
		بر روی کلاس تسلط نسبی داشت.	۵۵
		معلم در کلاس میچرخد و به تمام گروه هاسرکشی میکند و مطالب را به خوبی برای آنها توضیح میدهد	۵۶
		در هنگام صحبت معلم دانش آموزان دیگر با خمیر بازی میکنند و معلم کنترلی روی آنها ندارد.	۵۷
		عدم توجه دانش آموزان در هنگام ارائه جمع بندی توسط سایر دانش آموزان	۵۸
		بررسی تکالیف جلسه قبل در تدریس اول سرکلاس انجام نشد.	۵۹
		معلم در حین حضور و غیاب به بررسی تکلیف بچه ها پرداخت.	۶۰
		مدرس به تفاوت فردی دانش آموزان در ارائه تکالیف توجه ندارد.	۶۱
		تکالیف تدریس دوم سنگین بود.	۶۲
		تکلیف کاغذ دیواری چون یک کار تحقیقی بود باعث تقویت قوه کاوشگری و روش تحقیق در دانش آموزان می شود.	۶۳
		نقاشی فسیل ماهی توسط دانش آموز یک ارزشیابی عملکردی است.	۶۴
		معلم در طول تدریس خود از انواع ارزشیابی (تشخیصی، تکوینی، پایانی) استفاده کرد.	۶۵
		ارزشیابی پایانی در پایان تدریس و در قالب سه برگ امتحانی به گروه ها داده شد که به صورت گروهی به آن پاسخ دهند.	۶۶
		سوالات ارزشیابی خیلی سنتی و هیچ انعطافی در آنها وجود نداشت.	۶۷
		سوالات فقط حیطه شناختی و بیشتر سطح دانش، دانش آموزان را درگیر می کرد.	۶۸
		سوالات مطرح شده متناسب با درس بودند.	۶۹
		پیش نیاز این درس سنگ های رسوبی است که معلم آن را شناخته بود و قبل از شروع درس جدید به مرور و ارزشیابی پیش نیاز مربوط به آن پرداخت.	۷۰

		سوالات ارزشیابی پایانی کوتاه و مختصر بودند.	۷۱	
		سوالات پایانی به صورت گروهی بودند که دانش آموزان با همفکری یکدیگر به آن پاسخ دهند.	۷۲	
	مدیریت زمان کد: J			
		به دلیل نداشتن مدیریت زمان درست از سوی معلم کلاس به زنگ تفریح خورد.	۷۳	
		کاوشگری دوم کتاب که فعالیتی زمانبر بود معلم فیلم مربوط به آن را پخش کرد.	۷۴	
		معلم شتاب زدگی برای مدیریت زمان داشت.	۷۵	
		زمان فیلم ها و تعداد آنها زیاد بود	۷۶	
		چون مدیریت زمان برای هر بخش از تدریس خود ندارد.(معلم)	۷۷	
		به دلیل نداشتن مدیریت زمان از آخر تعیین تکلیف و معرفی درس جلسه آینده انجام نگرفت	۷۸	
		زمان ارزشمند ترین منبعی است که در اختیار معلمان قرار دارد.	۷۹	
		نحوه استفاده از زمان به توانایی ها و اقتدار معلمان در مدیریت کلاس برمی گردد.	۸۰	
		برخی اوقات اتفاقات غیرمنتظره موجب می شود که معلمان زمان زیادی را از دست بدهند .	۸۱	
حفظ زمان برای کارهای ضروری مانند تدریس مسئله است که معلمان باید به آن توجه کنند.	۸۲			
مهارت های روانشناختی	خلاقیت و نوآوری کد: K	حضور غیاب دانش آموزان سنتی و هیچگونه خلاقیتی نداشت.	۸۳	
		تکلیفی که معلم به دانش آموزان داد تا برای خلاصه داستان خود نقاشی بکشند یک تکلیف خلاقیتی بود	۸۴	
		استفاده از زنگهای نمادین برای اجازه گرفتن دانش آموزان	۸۵	
		معلم برای پاسخ دادن به سوالات و اجازه گرفتن دانش آموزان از تابلوهای کاغذی استفاده میکند.	۸۶	
		معلم خلاقیت خود را به استفاده از فناوری محدود کرده است.	۸۷	
	مشارکت و تعامل کد: L			
		بعد از پخش فیلم دانش آموزان نظرات خود در مورد فیلم و سوالاتی در رابطه با فیلم پرسیدند.	۸۸	
		فقط چند دانش آموز خاص و قوی تر کلاس داوطلب میشدن و آنها پاسخ میدادند.	۸۹	
		معلم همه دانش آموزان را درگیر درس نمیکرد و از همه سوال نمیپرسید.	۹۰	
		دانش آموزان خیلی صحبت نمیکردند.	۹۱	
		مدرس باید در جلب توجه فراگیران به صحبت ها و سوالات دقت بیشتری میداشت.	۹۲	
در تدریس اول مشارکت دانش آموزان در کلاس کم بود.	۹۳			

		معلم باید محیط کلاس طوری سازماندهی میکرد که دانش آموزان به سوال پرسیدن ترغیب شوند.	۹۴
		در قسمت هایی از تدریس دانش آموزان با به صدا در آوردن زنگ ها میخواهند که صحبت کنند اما معلم نسبت به آنها بی توجه است و به تدریس خود ادامه میدهد.	۹۵
		معلم میتواند از روشهای دیگری غیر از پخش فیلم دانش آموزان را درگیر درس کند که مشارکت آنها برای درس و یادگیری و حتی میزان صحبت کردن آنها در کلاس بیشتر شود.	۹۶
		سوالاتی که از سوی معلم مطرح میشود همه گروه ها را درگیر بحث میکند اما مشکل این بود فقط افرادی که سطحشان بالاتر بود در سرگروه ها به سوالات پاسخ میدادند.	۹۷
		معلم شرایطی را فراهم نکرده بود انش آموزان با سوال مواجه شوند و سوالات خود را مطرح کنند.	۹۸
		انتخاب دانش آموزان ضعیف گروه ها افراد آنها هم نیز در کلاس تعامل داشته باشند.	۹۹
		در تدریس دوم تعامل دانش آموزان در گروه زیاد و باهمفکری یکدیگر به پاسخ سوالات می پردازند.	۱۰۰
مهارت کلامی M: کد		تپق داشتن معلم در ارتباط اولیه و هنگام حضورغیاب.	۱۰۱
		بریده بریده صحبت میکرد.(معلم)	۱۰۲
		معلم با لحن تهدیدآمیز دانش آموزان را ساکت می کند.	۱۰۳
		معلم بهتر بود از ماسک استفاده نکند که صدایش رساتر باشد.	۱۰۴
		باید با یک لحن صمیمی دانش آموزان را آرام کند.	۱۰۵
		یکنواخت بودن صدای معلم در طول تدریس	۱۰۶
		معلم می توانست با یک زبان جذاب تر تکالیف بیان میکند.	۱۰۷
		معلم مطالب را به خوبی بیان و نسبت به تدریس اول فن بیان بهتری داشت.	۱۰۸
		استفاده بیش از حد معلم از تکه کلام (خب بچهها)	۱۰۹
		کم بودن دایره لغات معلم	۱۱۰
مهارت برقراری ارتباط N: کد		معلم در ارتباط اولیه و ورود به کلاس و ایجاد ارتباط صمیمی بین خود و دانش آموزان عملکرد خوبی نداشت.	۱۱۱
		شروع کلاس از طرف معلم و نحوه حضور غیاب خیلی رسمی و خشک بود.	۱۱۲
		در هنگام شروع کلاس بررسی وضعیت جسمی و روحی دانش آموزان و جویای حال آنها شدن با خوش رویی صورت نگرفت .	۱۱۳
		در ابتدای ورود معلم به کلاس بهتر بود خود را به خوبی معرفی میکرد.	۱۱۴

		در هنگام پاسخ دادن دانش آموزان معلم به جای اینکه به آنها توجه کند و ارتباط چشمی با آنها برقرار کند به صفحه لپتاپ خود نگاه میکرد.	۱۱۵
		معلم خیلی خشک و رسمی تدریس می کند.	۱۱۶
		معلم به خوبی از زبان بدن خود استفاده میکند که بهتر با دانش آموزان ارتباط داشته باشد.	۱۱۷
		تشویق در کلاس کلا خیلی کم و ضعیف بود،	۱۱۸
خودکنترلی کودک		جابه جایی بیش از حد معلم در کلاس	۱۱۹
		معلم در ابتدای کار مقداری مضطرب است ولی با گذشت زمان و به مدت کوتاهی توانست بر استریس خود غلبه کند و کلاس را در دست بگیرد.	۱۲۰
		اعتماد به نفس معلم زیاد و با عزت نفس درس را تدریس می کند..	۱۲۱
		معلم استرس اداره زمان را داشت.	۱۲۲

بحث و نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر کاربرد درس پژوهی بر تسهیل یادگیری درس برگی از تاریخ زمین است، یکی از دغدغه‌های معلمان آموزش آسان و مناسب با هر درس است به طوری که دانش‌آموزان به خوبی درس را فراگرفته و در کنار یادگیری از کلاس خسته نشوند. طبق نتایج پژوهش حاضر و کدگذاری‌های گزینشی عواملی چون: مدیریت فضا و امکانات آموزشی، دانش پداگوژی و مهارت‌های روانشناختی معلمان بر تسهیل یادگیری درس مذکور نقش دارند، هر کدام از این عوامل خود شامل زیر مقوله‌هایی می‌شوند که به ترتیب به توضیح پیرامون آنها می‌پردازیم.

اولین عامل با توجه به نتایج پژوهش حاضر و کدهای گزینشی، مدیریت فضا و امکانات آموزشی است. معلم باید به درستی توانایی مدیریت فضا، چیدمان کلاس، ابزار و رسانه‌های آموزشی مورد نیاز خود را داشته باشد. کمیت و کیفیت فضاها در آموزش یادگیری نقش بسزایی دارد، گرما یا سرمای بیش از حد کلاس، نامناسب بودن نور و نظافت کلاس، سروصدای غیر معقول و تعداد بیش از حد دانش‌آموزان در کلاس موجب کاهش کیفیت تدریس و یادگیری میشود (بارخدا و همکاران ۱۳۹۲). معلم باید قبل از شروع کلاس، ابزار و محیط تدریس خود را بشناسد و آن را برای تدریس آماده کند. محیط آموزشی یکی از عوامل مهم در تدریس است، آموزش و به تبع آن محیط‌های آموزشی بیشترین اثر و نقش را بر ذهنیت و تمدن‌سازی جوامع به عهده دارند، لازمه اصلاح کالبد آموزش و پرورش، ایجاد فضاهای مرتبط با فعالیت دانش‌آموزان است، فضاهایی که دارای شرایط مناسب و مطلوب برای رشد فیزیکی، ذهنی، عاطفی و اجتماعی کودکان می باشد (لطف عطا، ۱۳۸۷). دانش‌آموزان در محیط‌های مختلف واکنش‌های متفاوتی به یادگیری نشان می‌دهد لذا محیط یادگیری کودکان شاید بتوان مهمترین عامل در امر یادگیری او دانست (ایمانپور اندزقی، ۱۳۹۹). چیدمان کلاس یکی دیگر از عوامل مهم در یادگیری دانش‌آموزان است که معلم باید به خوبی توانایی مدیریت آن و انتخاب مناسب‌ترین چیدمان برای تدریس خود را داشته باشد، در کلاس‌های درس سنتی به دانش‌آموزان فرصت برای دستکاری و دست‌ورزی محیط داده نمی‌شود در صورتی که در رویکردهای جدید آموزشی نیازمند کارگروهی و پویای دانش‌آموزان هستیم اولین نفری که بیشترین تأثیر را بر فعالیت کلاسی دانش‌آموزان می‌گذارد چیدمان میز و صندلی و سازماندهی عناصر کلاس است چیدمان میز و صندلی علاوه بر فعالیت کلاسی بر نوع تعامل دانش‌آموزان با دانش‌آموزان و معلمان با دانش‌آموزان تأثیر دارد که این خود سرآغاز زندگی اجتماعی است (منافی اناری ۱۳۹۴).

یکی دیگر از عواملی که معلم باید آن را مدیریت کند امکانات و رسانه‌های آموزشی (تکنولوژی) است، وسایل کمک آموزشی یکی از ابزارهای مهم در آموزش هستند، اهمیت زیاد ابزارهای آموزشی به دلیل آن است که دانش‌آموزان به صورت عملی درس را یاد می‌گیرند و به خوبی درس

را به خاطر می سپارند. در جامعه امروزی به دلیل نقش و پیشرفت تکنولوژی استفاده از ابزار تدریس و تکنولوژی آموزشی پر رنگ‌تر شده‌است. استفاده از وسایل و امکانات آموزشی گفته‌ها و مطالب درسی برای دانش‌آموزان عینی‌تر و ملموس‌تر می‌شود حتی گاهی اتفاق می‌افتد که آنها در هنگام مشاهده و کار با وسایل نکاتی ریز و ظریف را کشف می‌کنند که برای همیشه در ذهنشان باقی می‌ماند پس هر اندازه که آنها از حواس خود بهره بگیرند استعداد و خلاقیتشان بیشتر شکوفا می‌شود، ذهنشان بیشتر فعال می‌شود و معلم نیز از کار خود نتیجه بهتری می‌گیرد در واقع معلم با به کارگیری این روش به سلامت روانی خود نیز کمک کرده است (حدادان، ۱۳۹۴). حواس مختلف در یادگیری نقش یکسانی ندارند، مهم‌ترین دلیل استفاده از تکنولوژی آموزشی، نیز همین است زیرا می‌توانید چند حس را باهم درگیر و تاثیر گذاری را بیشتر کند، تکنولوژی‌ها و وسایل کمک آموزشی از حیث اینکه تئوری و عمل را باهم ترکیب کرده، باعث ماندگاری یادگیری و تنوع بخشی در کلاس در می‌شوند، پرواضح است که یکی از مهم‌ترین وظایف برنامه ریزان آموزشی کمک به کاربرد هر چه بیشتر و بهتر پیشرفت‌های تکنولوژی جهت ارتقا سطح کیفی آموزش است (جاویدان و جوادی فر، ۱۳۹۴).

برحسب نتایج پژوهش حاضر یکی دیگر از عوامل تاثیرگذار بر تسهیل یادگیری، مهارت روانشناختی معلمان است، مهارت‌های روانشناختی تاثیر بسزایی در ارتقا سلامت بهداشت روان دارند، مهارت‌های روانشناختی از مهارت‌های پیشرفته هستند و در سطوح بالای مغز آموخته می‌شوند. مهارت‌های روانشناختی شامل زیر مقوله‌های: خلاقیت و نوآوری، مهارت برقراری ارتباط، خودکنترلی، مهارت کلامی و مشارکت و تعامل در کلاس می‌شوند. یکی از ویژگی‌های بارز معلمان حرفه‌ای خلاق بودن آنهاست طبق نتایج پژوهش حاضر معلمان خلاق می‌توانند با کمترین امکانات موجود به نوآوری پرداخته و محیط کلاس را برای دانش‌آموزان جذاب‌تر کنند، معلمان برای ایجاد کردن فضا خلاق در کلاس و پرورش توانمندی‌های دانش‌آموزان باید خلاقیت را بشناسند و نسبت به آن نگرش مثبت داشته باشد همچنین معلمان باید از مهارت‌های تدریس خلاق و راهکارهای پرورش خلاقیت آگاهی داشته باشند و دوره‌های آموزشی لازم در این زمینه را بگذرانند (حسنی، ۱۳۸۶). مهارت برقراری ارتباط یکی دیگر از مهارت‌های روانشناختی مورد نیاز معلمان و از عوامل تاثیر گذار در تسهیل یادگیری درس علوم است، سازگاری در ارتباط می‌تواند تعلیم و تربیت را تغییر دهد این سازگاری نه تنها بر رفتاری‌های تدریس اثر می‌کند بلکه یادگیری را عمیقاً تحت تاثیر قرار می‌دهد یکی از اصول اساسی در فرایند تعلیم و تربیت اصل ارتباط است در تمام برخوردهای بین معلم و دانش‌آموز مصداق دارد جوهر ارتباط موثر این است که معلم طریقه استفاده از این اصل را در شرایط مختلف بداند این اصل اگر در رویه‌های کلاسی به کار گرفته شود نحوه برخورد معلم با دانش‌آموز را به طور اساسی تغییر خواهد کرد (زارع خورمیزی و همکاران، ۱۳۸۷، به نقل از سرتپی، ۱۳۸۷). یکی از جنبه‌های مهارت‌های ارتباطی، مهارت کلامی یا فن بیان است هر فعالیتی با قصد و عمد همراه است قصد معلم در امر تدریس این است که شاگردان چیزی یاد بگیرند همچنین تدریس یک کنش متقابل بین شاگرد و معلم است کنش متقابل یعنی اینکه معلم بر شاگردان اثر می‌گذارد و برعکس شاگردان هم فعالیت او را تحت تاثیر قرار می‌دهند البته این اثر متقابل ممکن است به صورت غیر مستقیم باشد برای اینکه تاثیر معلم به هنگام تدریس و سایر فعالیت‌های تربیتی بر شاگردان بیشتر شود باید جدا از محتوا به بعد ارائه مطالب نیز توجه داشته باشد که تیکه اصلی این موضوع بر نحوه بیان و مهارت کلامی است (مجبی راد و مرادیان، ۱۳۹۵).

یکی دیگر از زیر مقوله‌های مهارت‌های روانشناختی، خودآگاهی و خودکنترل است معلم باید توانایی خودکنترلی در کلاس را داشته و حالات خود را از قبیل استرس و اضطراب را در طول تدریس به خوبی کنترل و مدیریت کند در این رابطه الهی و همکاران، (۱۳۹۹) بیان کرده‌اند: خودکنترلی به تنظیم فعال افکار، احساسات و رفتار شخص اشاره دارد. توانایی کنترل خود موثر پیامدهای مهم و گسترده‌ای مانند توانایی در کنترل رفتارهای مثبت دارد که منجر به دستیابی به هدف‌های بلند مدت می‌شود و از بروز رفتارهای منفی که باعث تضعیف دستیابی به هدف‌های بلند مدت می‌شود پیشگیری می‌کند (الهی و همکاران، ۱۳۹۹). مهارت روابط بین فردی که همان مشارکت و همکاری با دیگران است یکی دیگر از مهارت‌های مورد نیاز معلمان و از عوامل مهم در محیط کلاس و تسهیل یادگیری است، معلم باید با دانش‌آموزان به خوبی مشارکت داشته و باعث می‌شود دانش‌آموزان نیز، به درستی در کلاس مشارکت و همکاری داشته باشند. معلم نه تنها خود باید به خوبی با دیگران مشارکت داشته باشد بلکه باید دانش‌آموزان را به کار گروهی و مشارکت در کلاس ترغیب کند. یکی از مهم‌ترین اهداف تعلیم و تربیت، اجتماعی ساختن دانش‌آموزان یعنی آماده کردن آنان برای شرکت فعال و سازنده در زندگی اجتماعی، کسب آگاهی نسبت به حقوق اجتماعی خود و بهره‌برداری صحیح از آن و احترام به حقوق دیگران و همکاری با سایر افراد جامعه است، یکی از شیوه‌های گرایش دانش‌آموزان به فعالیت‌ها و تصمیم‌گیری‌های اجتماعی، مشارکت آنان در گروه‌ها و شوراهای متشکل از همسالان در مدارس است (براهویی و همکاران، ۱۳۹۵).

سومین مقوله و پدیده اصلی در پژوهش حاضر دانش پداگوژی می باشد. پداگوژی: هنر یا علم وجودی یک معلم است، در لغتنامه‌ها از آن به معنی روش آموزگاری، فن تعلیم، علم تعلیم ترجمه شده است (عابدینیان، ۱۳۹۸). پداگوژی از نظر لغوی به معنی هنر و علم تربیت کودکان است، این واژه در معنا به روش‌ها و مقدماتی اطلاق میگردد که برای تعلیم و تربیت خردسالان مورد استفاده قرار میگیرد، لیکن در حال حاضر هنگامی که عبارت فوق مورد استفاده قرار میگیرد، مراد و مقصود روش‌های آموزش و تربیت مربی به معنای علم آن می باشد (طرفی و همکاران، ۱۳۹۹).

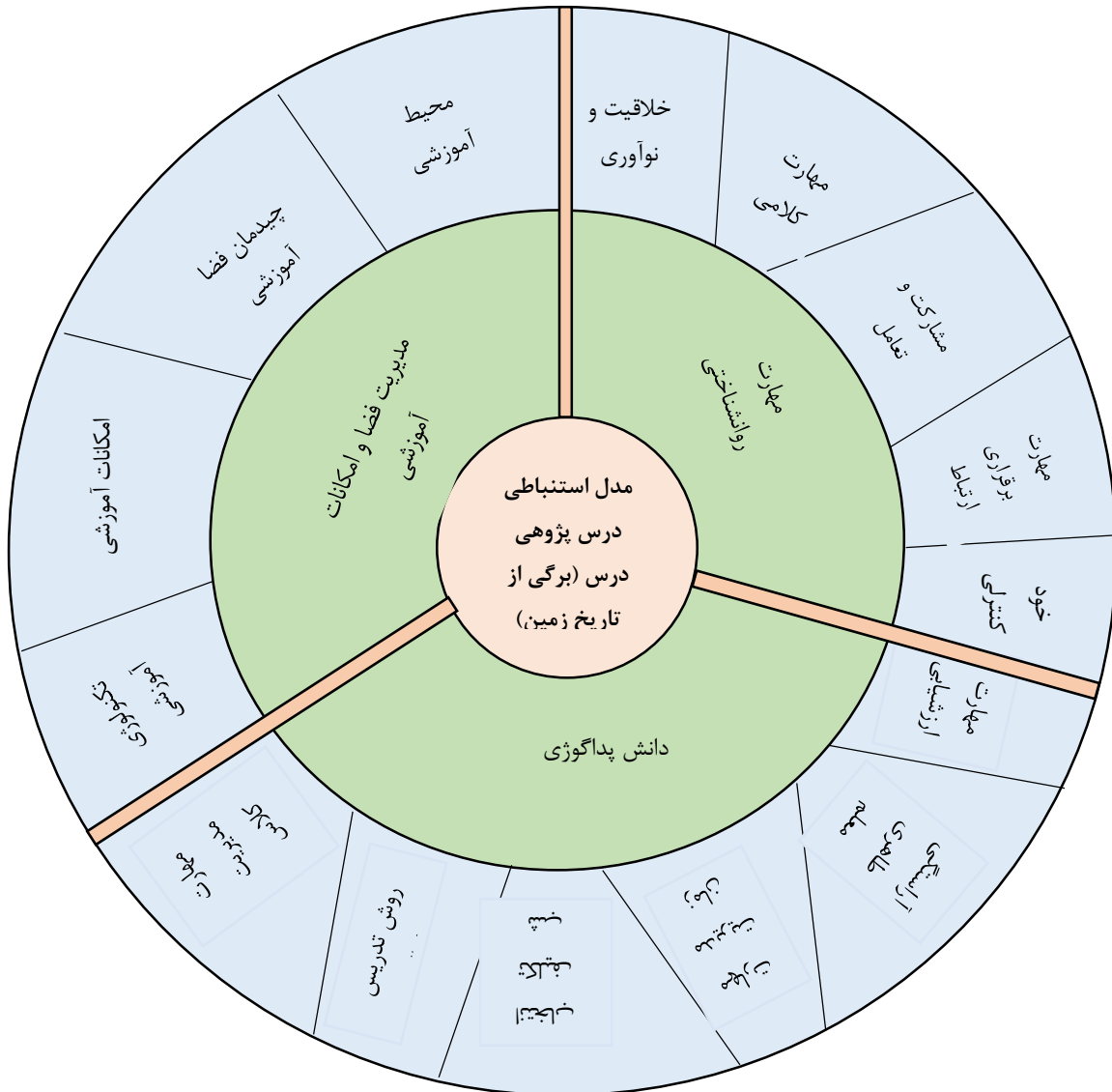
با توجه به نتایج به دست آمده پداگوژی به زیر مقوله‌هایی به شرح زیر تقسیم شده است: اولین زیر مقوله: مهارت مدیریت و کلاسداری است، در واقع مدیریت کلاس و توانایی اداره کلاس یکی از مهارت‌های اصلی هر معلم است، معلم باید بی‌نظمی‌های کلاس خود را کنترل کند برای همین باید کلاس داری خوبی داشته باشد و قوانین و مقررات کلاس خود را در آغاز سال تحصیلی تعیین کند (آفتابی و همکاران، ۱۳۹۸). زیر مقوله بعدی مهارت انتخاب روش تدریس فعال است، یک معلم باید در انتخاب روش تدریس مهارت و دقت کافی داشته باشد، روش تدریس باید فعال باشد و سنتی نبوده و مناسب درس انتخاب شده باشد، انتخاب روش تدریس فعال که مبتنی بر مشارکت هر چه بیشتر دانش‌آموزان باشد باعث تسهیل یادگیری در دانش‌آموزان می‌شود. کیفیت یادگیری در روش‌هایی که همراه با فعالیت بیشتر دانش‌آموزان باشد، مطلوب تر است، در روش‌های تدریس فعال نحوه یادگیری و مهارت‌های چگونه آموختن بیش از انتقال حقایق و دانش‌ها تاکید می‌شود (محمودی و صادقی، ۱۳۹۷). به نقل خدیوی و ملک محمدی، (۱۳۸۶). مقوله بعدی در زمینه دانش پداگوژی مهارت مدیریت زمان کلاس است، طبق نتایج پژوهش حاضر یکی از مهم‌ترین منابع در اختیار معلمان زمان است معلم باید به خوبی زمان کلاس خود را کنترل کند که هم درس را با روش نوین تدریس کند و هم اینکه در خلال درس زمان استراحت برای دانش‌آموزان در نظر بگیرد که دانش‌آموزان از کلاس خسته نشوند، به عبارتی باید برای هر بخش از زمان تدریس خود برنامه‌ریزی داشته باشد. یکی از بهترین راه‌های استفاده از زمان با ارزش، استفاده هوشیارانه و دائمی از زمان و مدیریت بهینه آن است، مدیریت زمان، مجموعه‌ای از مهارت‌هاست که افراد را قادر می‌سازد تا کنترل زمان و کار خود را به دست گیرند، امروزه با پیشرفت تکنولوژی و علم، اهمیت و ارزش زمان نیز افزایش یافته است (بهشتی و جعفری کلپیر، ۱۳۹۸). مدیریت زمان در کلاس درس ممکن است حتی برای معلم‌های با تجربه نیز چالش برانگیز باشد آنها باید میان دنبال کردن هدف‌های بلند مدت کلاس درس، پاسخگویی به نیازها آتی دانش‌آموزان و ارزیابی حجم زیادی از تکالیف و امتحانات تعادل برقرار کنند (پوزیده، ۱۳۹۹).

مقوله بعدی که در دانش پداگوژی قرار می‌گیرد مهارت ارزشیابی معلمان است، معلمان باید به خوبی با انواع ارزشیابی در کلاس آشنایی داشته و هر کدام را در زمان خود انجام دهند سوالات ارزشیابی باید به خوبی هدف‌های درس را دنبال کند، در همین راستا زمانی فرد و همکاران (۱۳۸۹)، به نقل از لوبرز (۲۰۰۶) بیان می‌کند: که اگر نظام ارزشیابی حاکم بر کلاس درس به گونه‌ای باشد که باعث ایجاد جوی عاطفی و با روابط اجتماعی بالا شود دانش‌آموزان با پیشرفت تحصیلی بالاتری روبه‌رو هستند مقوله بعدی که در تحقیق حاضر به آن رسیدیم و از زیر مجموعه‌های دانش پداگوژی است مهارت انتخاب درست تکلیف شب است گانیه عقیده دارد تکلیف باید با زندگی دانش‌آموز مرتبط باشد و از تکلیف به عنوان تکلیف زندگی یاد می‌کند و می‌گوید اهمیت تکالیف زندگی این است که فعالیت‌های توصیه شده در این سطح از دقت، غالباً با اهداف نهایی آموزش و پرورش انطباق دارد آنچه گانیه تحت تکالیف زندگی یاد می‌کند آنگونه تکالیفی است که حاصل یادگیری آموزشی است و دانش‌آموز آن را از زندگی خویش جدا نمی‌داند. (علیزاده و صالحی، ۱۳۹۴، به نقل از امین زاده، ۱۳۸۲). آخرین مبحثی که به آن می‌پردازیم و زیر مجموعه همان دانش پداگوژی است ویژگی ظاهری و آراستگی معلم است معلم باید به ظاهر خود اهمیت دهد و ظاهر معلم باید آراسته و متناسب با شئون اسلامی باشد رنگ پوشش و نحوه آن باید متناسب فضای آموزشی و روحیه دانش‌آموزان باشد. در همین راستا احمدی و پاسبان موسی آبادی (۱۳۹۵)، بیان کرده‌اند: پوشش معلمان در تمام مدت حضور در کلاس نوازشگر چشمان دانش‌آموزان است و به گونه‌ای غیر مستقیم از حیث رنگ و نوع بر آنان تاثیر می‌گذارد پوشش معلمان بر روحیه دانش‌آموزان تاثیر می‌گذارد و استفاده از رنگ‌های شاد و روشن موجب احساس نزدیکی بیشتر بین معلم و دانش‌آموز می‌شود. .

با توجه به مطالب ذکر شده می‌توان نتیجه گرفت با افزایش مهارت‌های مختلف معلمان از قبیل دانش پداگوژی، مهارت‌های روانشناختی و تغییر فضا و امکانات آموزشی که مناسب روش تدریس‌های فعال و یادگیری بیشتر دانش‌آموزان شود و همچنین با مدیریت درست معلم بر امکانات و محیط، می‌توان در تسهیل یادگیری درس برگی از تاریخ زمین از کتاب علوم پایه پنجم کمک کرد.

در شکل استنباطی صفحه بعد همه عوامل مورد بحث نشان داده شده است

مدل استنباطی درس پژوهی درس (برگی از تاریخ زمین)

شکل ۱: مدل استنباطی درس پژوهی

منابع

- ۱: احمدی، فاطمه، پاسبان موسی آباد، زهرا. (۱۳۹۵). **تاثیر روانی رنگ پوشش معلمان مقطع ابتدایی بر دانش آموزان**. دومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در حوزه علوم تربیتی و روانشناسی و مطالعات اجتماعی.
- ۲: آفتابی، پروین، علی اضغری، مجید، قادری، مصطفی. (۱۳۹۸). **طراحی الگوی دانش معلمان علوم تجربی متوسطه اول استان کردستان: بر اساس نظریه داده بنیان**. تدریس پژوه. دوره ۷، شماره ۲، ص ۱۶۱-۱۸۸.
- ۳: افتخاری، حجت، افتخاری، جابر. (۱۳۹۷). **درس پژوهی؛ چالش‌ها، پیامدها و راهکارها**. آموزش پژوهی. دوره ۴، شماره ۱۳، ص ۷۷-۸۹.
- ۴: الهی، ذبیح الله، برزگر بفرئی، فاضل، صوفی اله، نظرعلی، ملازهی، امین. (۱۳۹۹). **تاثیر آموزش مهارت‌های خودکنترلی با پیگیری گروه مجازی بر کاهش استفاده آسیب‌زا از تلفن همراه**. فناوری آموزش. دوره ۱۴، شماره ۳ (پیاپی ۵۵).
- ۵: انصاری، سعید، عباسی، رحمان، جوادی، ناصر. (۱۳۹۴). **بررسی تاثیر درس پژوهی در توسعه حرفه‌ای معلمان دوره ابتدایی منطقه نهاوند**. همایش ملی آموزش ابتدایی. دوره ۱.
- ۶: ایمان پور اندزقی، حسین. (۱۳۹۹). **محیط آموزشی چیست و چگونه بر میزان یادگیری دانش آموزان تاثیر میگذارد**. سومین همایش بین‌المللی روانشناسی، علوم تربیتی و مطالعات اجتماعی.
- ۷: بارخدا، سیدجمال، احمدی، اقبال، محمدی، ناهید، خورشیدپور، زهرا. (۱۳۹۲). **نقش مدیریت فضاهای آموزشی مدارس در یاددهی-یادگیری دانش آموزان**. پژوهش‌های علوم انسانی. سال پنجم، شماره ۲۹، ص ۹-۲۶.
- ۸: براهویی، کوثر، رحمانپور، فرزانه، سالاری، اسلام. (۱۳۹۵). **راهکارهای افزایش مشارکت دانش آموزان در فعالیت‌های پرورشی**. اولین کنفرانس بین‌المللی مدیریت، حسابداری، علوم تربیتی و اقتصاد مقاومت؛ اقدام و عمل.
- ۹: بلاغت، سیدرضا، حیدرزادگان، علیرضا، اسلامی مهدی آبادی، حدیثه. (۱۳۹۶). **تاثیر رویکرد درس پژوهی معلم بر تفکر انتقادی دانش‌آموزان**. مطالعات برنامه درسی. دوره ۱۱، شماره ۴۴، ص ۱-۲۶.
- ۱۰: بهشتی، حنا، جعفری کلپیر، فاطمه. (۱۳۹۸). **مدیریت زمان**. ششمین کنفرانس بین‌المللی دستاوردهای نوین پژوهشی در علوم اجتماعی و علوم تربیتی و روانشناسی.
- ۱۱: پالانی جافی، ویدا، سلیمانی، عادل. (۱۳۹۹). **از روایت پژوهی تا توسعه حرفه‌ای یک دانشجو معلم**. رهیافت‌های نوین در مطالعات اسلامی. سال دوم، شماره ۵.
- ۱۲: پوزیده، مریم. (۱۳۹۹). **بررسی و چگونگی مدیریت زمان در کلاس**. اولین کنفرانس ملی پژوهش‌های کاربردی در فرایندهای تعلیم و تربیت.
- ۱۳: جاویدان، لیدا، جوادی فر، محدثه. (۱۳۹۴). **تاثیر تکنولوژی آموزشی در آموزش و یادگیری دانش‌آموزان**. کنفرانس ملی روانشناسی و علوم تربیتی. دوره ۲.

- ۱۴: جاویدی کلاته جعفر آبادی، طاهره، مه‌رام، بهروز، جهانگرد، فاطمه. (۱۳۹۷). **چالش‌های موجود در آموزش علوم تجربی**. کنفرانس ملی دستاوردهای نوین جهان در تعلیم و تربیت، روانشناسی، حقوق و مطالعات فرهنگی اجتماعی. شماره ۱.
- ۱۵: جعفریان یسار، حمید، جعفریان یسار، فرزانه. (۱۳۹۹). **بازخوانی مفاهیم معلم پژوهنده و درس پژوهی از نگاه دانشجویان علوم تربیتی**. آموزش پژوهی. دوره ۶، شماره ۲۲، ص ۱۴-۲۴.
- ۱۶: حاجیان، محدثه، کرمی، مرتضی، امین خندق، مقصود. (۱۳۹۸). **اهمیت اجرای درس پژوهی در دانشگاه**. همایش ملی روانشناسی، تعلیم و تربیت و سبک زندگی. دوره ۳، شماره ۳.
- ۱۷: حدادان، عادل. (۱۳۹۴). **وسایل کمک آموزشی و تاثیر آن بر یادگیری**. کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری. شماره ۳.
- ۱۸: حسینی، افضل سادات. (۱۳۸۶). **بررسی تاثیر برنامه آموزش خلاقیت معلمان بر خلاقیت پیشرفت تحصیلی و خود پنداره دانش آموزان**. نوآوری‌های آموزشی. دوره ۶، شماره ۲۳، ص ۱۴۷-۱۶۸.
- ۱۹: دادمان، میترا. (۱۳۸۲). **نیاز آموزشی و اهمیت آن در آموزش**. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی. دوره ۳، شماره ۱۰، ص ۴۵-۴۶.
- ۲۰: رضوی، اعظم، عباسزاده، مینا. (۱۳۹۴). **نقش معلمان در توسعه پژوهش محوری در مدارس**. کنفرانس بین‌المللی رویکردهای نوین در علوم انسانی.
- ۲۱: زارع، مریم، پارسا، عبدالله، صفایی مقدم، مسعود. (۱۳۹۵). **متولی تربیت معلم: آموزش عالی یا آموزش و پرورش**. نظریه و عمل در برنامه درسی. دوره ۴، شماره ۸، ص ۸۵-۱۱۸.
- ۲۲: زارع خورمیزی، حسین، سعادت‌مند، زهره، کشتی‌آرایی، نرگس. (۱۳۹۹). **راهبردهای برقراری ارتباط موثر در کلاس‌های چندپایه مبتنی بر تجارب زیسته معلمان**. آموزش در علوم انتظامی. دوره ۷، شماره ۲۵، ص ۲۸۷-۳۰۸.
- ۲۳: زمانی فرد، فاطمه، کشتی‌آرایی، نرگس، میرشاه جعفری، سید ابراهیم. (۱۳۸۹). **تجارب معلمان ابتدایی از اهداف طرح ارزشیابی توصیفی**. پژوهش در برنامه ریزی درسی (دانش و پژوهش در علوم تربیتی برنامه ریزی درسی). دوره ۷، شماره ۲۵، ص ۳۹-۵۲.
- ۲۴: ساکی، رضا. (۱۳۹۲). **دانش معلمان درباره پژوهش و نیاز آنان به آموزش و پژوهش**. پژوهش‌های آموزش و یادگیری (دانشور رفتار). دوره ۲۰ (دوره جدید)، شماره ۳، ص ۱۱۹-۱۳۲.
- ۲۵: سمیعی درونه، رضا. (۱۳۹۴). **اصول و اهداف آموزش و پرورش ابتدایی**. کنفرانس ملی روانشناسی و علوم تربیتی. دوره ۲.
- ۲۶: طرفی، جمهور، ناطقی، فائزه، جلالوند، مهناز. (۱۳۹۹). **بررسی جایگاه رویکردهای آموزش پداگوژی، اندراگوژی و هیوتاگوژی در توسعه حرفه‌ای معلمان مدارس**. مدیریت مدرسه. دوره ۸، شماره ۱، ص ۷۷-۹۶.
- ۲۷: عابدینیان، فخرسادات. (۱۳۹۸). **دانش پداگوژی، اندراگوژی، سینرگوژی برای آموزش**. چهارمین کنفرانس ملی رویکردهای نوین در آموزش و پژوهش.
- ۲۸: علی‌زاده، شهناز، صالحی، کیوان. (۱۳۹۴). **کاربست تکالیف خلاق در ارتقای کیفیت یادگیری دانش‌آموزان: مطالعه‌ای به روش اقدام پژوهی**. کنفرانس بین‌المللی مدیریت و علوم اجتماعی. دوره ۱.

- ۲۹: فلاح یخدانی، محمد اخوات، علی، ناظمی اردکانی، بتول. (۱۳۹۵). **فرا تحلیل فلسفه وجودی درس علوم تجربی در مقطع ابتدایی**. دومین کنفرانس بین المللی پژوهش‌های کاربردی در علوم تربیتی و مطالعات رفتاری و آسیب‌های اجتماعی.
- ۳۰: قادرمزی، سمیه، بلندهمتان، کیوان. (۱۴۰۰). **بازنمایی تجارت مدیران مدارس از سیاست‌گذاری کیفیت آموزشی**. فصلنامه علمی مدیریت مدرسه. دوره ۹، شماره ۲، ص ۴۱۳-۴۵۴.
- ۳۱: قنبری، مهدی، نیکبخت، بهاره، نیکخواه، محمد. (۱۳۹۸). **کاوشی در تجارب معلمان درس پژوه در درس علوم تجربی: جستاری پدیدار شناسانه**. راهبردهای نوین تربیت معلمان. دوره ۵، شماره ۷، ص ۲۳-۴۳.
- ۳۲: کشت ورز کندازی، احسان، اناری نژاد، عباس. (۱۳۹۸). **بررسی تاثیر آموزش درس پژوهی بر توانمندسازی معلمان**. آموزش پژوهی. دوره ۵، شماره ۲۰، ص ۳۸-۵۴.
- ۳۳: لطف عطا، آنیاز. (۱۳۸۷). **تاثیر عوامل محیطی بر یادگیری و رفتار در محیط‌های آموزش ابتدایی در شهر**. مدیریت شهری. دوره ۶، شماره ۲۱، ص ۷۳-۹۰.
- ۳۴: محبی راد، محمد، مرادیان، مهدی. (۱۳۹۵). **بررسی عملکرد کلی مهارت کلامی معلمان در فرایند تدریس**. دومین کنفرانس سراسری دانش و فناوری علوم تربیتی مطالعات اجتماعی و روانشناسی ایران.
- ۳۵: محمودی، فیروز، صادقی، فرزانه. (۱۳۹۷). **فراتحلیل اثربخشی روش‌های تدریس فعال بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان**. مجله مطالعات آموزش و یادگیری (علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز)، دوره ۱۰، شماره ۱، ص ۲۵-۵۵.
- ۳۶: مطهرنژاد، عصمت. (۱۳۹۷). **درس پژوهی، سنجشی عملکرد محور از اثربخشی معلمان**. کنفرانس ملی یافته‌های نوین در حوزه یاددهی و یادگیری. دوره ۱.
- ۳۷: منافی اناری، سالار. (۱۳۹۴). **بررسی تاثیر چیدمان میز و صندلی در رفتارهای کلاسی دانش‌آموزان و معلمان با توجه به روش‌های تدریس نوین**. کنفرانس بین المللی معماری، شهرسازی، عمران، هنر و محیط زیست. شماره ۱.